

US 42 Úvod do uměnovědných studií

Umělecké dílo – Malířské dílo

Umělecké dílo je analogonem, variabilní reprezentací skutečnosti – je to obecná teze noetiky novodobého umění, podobně je konstatování zvláštního potenciálního modu existence uměleckého díla jako specifického modelu světa základní tezí jeho ontologie¹. Umělecké dílo není tedy pasivním terénem, skrze nějž prosvítá bytí samo, nýbrž je aktivním děním smyslu, je dynamickým procesem lidského dorozumívání, nemyslitelného bez lidské aktivity tvůrce a příjemce díla. Teprve v setkání této dvojí aktivity člověka se stává struktura díla nezastupitelným horizontem realizace lidského smyslu díla, místem zrodu pravdy umělecké prezentace bytí člověka². Jedinečnost uměleckého díla je totožná s jeho zakotvením v tradici. Tradice sama je ovšem něco veskrze živého a mimořádně proměnlivého³. Umělecká díla jsou tedy zvláštní předmětností, vykazující potenciální znakovou a hodnotovou strukturu, realizovanou příjemcem díla v procesu jeho recepce a interpretace v aktuální významový a hodnotový celek⁴. Stručně řečeno, umělecké dílo je esteticky komunikovaný artefakt, přesněji, soubor všech možností konkrétních realizací uměleckého projektu a jejich recepcí. Z upřesnění, k nimž jsme dospěli, je zřejmé, že umělecké dílo nelze redukovat pouze na projekt, umělecký artefakt, text nebo obraz, jenž vzniká v recepci⁵.

„Každé skutečné umělecké dílo poukazuje někam za sebe, přesahuje sebe i svého autora, vytváří kolem sebe zvláštní silové pole, kterým dává lidskou mysl i lidské nervy do nejasného a těžko jeho autorem naplánovaného pohybu.“⁶

Umělecké dílo lze chápat mnoha způsoby. Dá se pochopit jako prostředek pro sdělení něčeho, co chtěl autor říci svému okolí. Dílo je symbolem. To, co činí umělecké dílo zajímavým je jeho struktura. Z této složité struktury uměleckého díla je vyvozován jeho význam a obsah. Skutečné umělecké dílo nelze popsat a vyjádřit slovy. Každá jeho analýza je vždycky nedostatečná, slova k vyjádření jeho významu nikdy plně nepostačují. (Kdyby bylo, lze význam uměleckého díla vyjádřit slovy, nebylo by třeba umělecké dílo tvořit. Proto je tak hloupé, když se učitelky ve školách žáků ptají: "Co tím chtěl básník říci?" Kdyby se význam básně dal popsat jinými slovy, nebylo by třeba psát tu báseň.)⁷.

¹ CHVALÍK, Květoslav. Strukturalistická knihovna; sv. 14: Strukturální estetika, Brno: HOST 2001. s. 108 ISBN 8072940279

² CHVALÍK, Květoslav. Strukturalistická knihovna; sv. 14: Strukturální estetika, Brno: HOST 2001. s. 151 ISBN 8072940279

³BENJAMIN, Walter. Umělecké dílo v době své digitální reprodukovatelnosti, Revue Labyrint 1926. s. 21

⁴ CHVALÍK, Květoslav. Strukturalistická knihovna; sv. 14: Strukturální estetika, Brno: HOST 2001. s. 100 ISBN 8072940279

⁵ KULKA, Jiří. Psychologie umění, Praha: GRADA 2008. s. 27

⁶ HAVEL, Václav. Dálkový výslech, s. 171 – 172

⁷ ČULÍK, Jan. Co je podstatou uměleckého díla. Britské listy. 2005

Umělecké dílo je dílem individuálním a ve své struktuře se nemůže opakovat. Díla se vyskytují ve všech možných sférách umění, jako například v literatuře, malířství, hudbě či filmu. Umělecké dílo můžeme prezentovat jako:

1. věc (ontologický artefakt)
2. obraz (zachycení objektivní skutečnosti v díle)
3. výraz (vyjádření objektivní reality v díle)
4. znak (prostředek mezilidské komunikace)
5. model (zobrazení určitého pojetí světa)

Proto je pojem *umělecké dílo* aplikovatelný na velmi rozsáhlý okruh v oblasti umělecké tvorby.

Rozhodla jsem se v této práci věnovat pojmu *malířské dílo*. Co je to malířské dílo, pozná na první pohled snad každý, může to být obraz pověšený v galerii, freska na zdi či ilustrace v knize. Ale co je jeho podstatou, proč bylo stvořeno a čím si získává obdiv či odpor, to už tak jasně na první pohled není. Právě malířské dílo by se nemělo dát popsat slovy, nejde přece o to, umět jej pojmenovat, popsat a rozebrat, ale o to, jaký pocit ve vás vyvolá, jak vás osloví či čím vás odpuzuje. Zkuste slovy vyjádřit pocit z vašeho neoblíbenějšího obrazu. Nedostává se vám vhodných slov? Pak ano, potom je to opravdové malířské dílo. V dnešních dnech můžeme ve světě umění pozorovat pozoruhodný rozdíl v nahlížení na malířské dílo dnešní společnosti a například společnosti v období renesance. V době renesance se malířská díla pokládala za opravdové umění, dalo by se říci, že obrazy z této doby jsou obrazem dokonalosti, dokonalé malby a vyjádření něčeho většího, než byl mistr sám, pomocí štětce. Lidé si obrazů a mistrů vážili. V dnešní době si samozřejmě mistrů malířů a jejich děl vážíme také, ale už to není něco tak okázalého a oči žhnoucího jako tehdejší obrazy. Dnes se obraz většinou společnosti buď líbí, nebo nelíbí, nepozastaví se nad obrazem, nezahledí se do něj a nesnaží se v něm najít ono *něco*. I v takovém obraze, který nás odpuzuje, můžeme najít něco krásného. Dnešní společnost nemá postoj k umění takový, jaký bych si já představovala. Možná je to přemrštěným množstvím umění kolem nás. Možná společnost umění pomalu omrzelo. Přesto se najdou i tací, kteří si v dnešní uspěchané době najdou chvíli, postaví se před obraz a jen pozorují, nechávají se strhnout krásou umění, která se nikde jinde než v daném obraze objevit nemůže. Takto by mělo být na malířské dílo nahlíženo, jako něco, co se nedá vyjádřit slovy a ne o něm prostě říci „*vždyť je to jen obraz*“.

Zdroje:

<http://blisty.cz/art/24771.html>

Chvalík Jaroslav: Strukturální estetika

Benjamin Walter: Umělecké dílo v době své digitální reprodukce

Kulka Jiří: Psychologie umění

Havel Václav: Dálkový výslech